

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΝ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΝ ΕΙΣ ΤΗΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΑΤΛΑΝΤΙΚΟΥ ΣΥΜΦΩΝΟΥ

ΥΠΟ ΤΟΥ Κ. ΣΤΕΦ. ΣΤΕΦΑΝΟΠΟΥΛΟΥ

Ὁ καθηγητὴς τῆς ΑΣΒΣ καὶ πρῶν ὑπουργὸς κ. Σ. Στεφανόπουλος, τὴν 13 Φεβρουαρίου 1952, ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῶν τελικῶν εἰς Λισσαβῶνα συζητήσεων εἰσδοχῆς τῆς Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας εἰς τὸ ἀμυντικὸν σύμφωνον τοῦ Ἀτλαντικοῦ, ἔδωκεν, εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν τῆς Ἀνωτ. Σχολῆς Βιομηχανικῶν Σπουδῶν, ἐξόχου ἐνδιαφέροντος ὀμιλίαν ἐπὶ τῶν ἐθνικῶν προοπτικῶν ποῦ πρέπει νὰ ἀνοίγῃ διὰ τὴν Χώραν μᾶς τοιοῦτον γεγονὸς. Ταύτην παρηκολούθησεν ἀσφυκτικὸν πλῆθος κόσμου πολιτευομένων καὶ ἐπιστημόνων, πολιτικοὶ ἀρχηγοὶ κ. ἄ., πλὴν τοῦ συνήθους ἀκροατηρίου τῶν ὀμιλιῶν τῆς ΑΣΒΣ. Ἐν ἀρχῇ ὀμίλησεν δι' ὀλίγων ὁ διευθυντὴς τῆς ΑΣΒΣ κ. Στρ. Κ. Παπαϊωάννου παρουσιάζων τὸν τόσον γνωστὸν καὶ ἀγαπητὸν ὀμιλητὴν εἰς τὸ ἀκροατήριον τῆς ἐσπέρας. Μετὰ τὴν ἔκφρασιν τῶν εὐχαριστιῶν πρὸς τὸν Διευθυντὴν τῆς Σχολῆς διὰ τὴν ὀργάνωσιν τῆς διαλέξεως καὶ τὸν χαιρετισμὸν πρὸς τὴν Σχολήν, ὁ κ. Στεφανόπουλος εἶπε τὰ ἑξῆς:

Τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1950, ἐξήτασα ἐνώπιόν σας τὸ πρόβλημα τῆς *ἐμβιομηχανίσεως* τῆς χώρας: τὴν ἀνάγκην δηλαδὴ ἑνὸς προγράμματος βιομηχανικῆς ἀναπτύξεως, ὡς συμπληρώματος ἀπαραιτήτου τοῦ προγράμματος τῆς γεωργικῆς ἀνασυγκροτήσεως τῆς χώρας. Καθὼς καὶ τὴν δυνατότητα τῆς πραγματοποιήσεώς του ὑπὸ τὰς τότε διαγραφόμενας διεθνεῖς συνθήκας.

Παρὰ τὰς σφοδρὰς ἐπικρίσεις καὶ τὰς ρωμαντικὰς διαμαρτυρίας ποῦ προεκάλεσαν τότε αἱ ἀπόψεις ποῦ ἐξέθεσα, ἀτυχῶς τὰ γεγονότα μὲ ἐδικαίωσαν ἀπολύτως.

Ὁ συνδυασμὸς στρατιωτικῶν δαπανῶν καὶ ἀνασυγκροτήσεως, τὸν ὁποῖον τότε ἀνελάμβανε τὸ Σχέδιον Μάρσαλ, ἔθεσε μοιραίως εἰς δευτέραν μοῖραν τὴν ἀνασυγκρότησιν.

Ἐκτοτε, παρὰ τὴν συντελεσθεῖσαν ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἀναμφισβήτητον πρόοδον χάρις εἰς τὴν Ἀμερικανικὴν βοήθειαν, καὶ παρὰ τὴν ἀξιόλογον αὐξήσιν τῆς ἐθνικῆς παραγωγῆς, τῆς γεωργικῆς καὶ ἰδίως τῆς βιομηχανικῆς, ἡ ὁποία ὑπερέβη ἀρκετὰ τὴν προπολεμικὴν τοιαύτην, ἐν τούτοις οὔτε τὸ ἔλλειμμα τῶν ἐξωτερικῶν λογαριασμῶν μᾶς ἐμειώθη— οὔτε τὸ ἐπίπεδον διαβιώσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ σημαντικὰ ἐβελτιώθη. Ἀντιθέτως, ἡ οἰκονομικὴ καὶ νομισματικὴ ἀστάθεια ἐξηκολούθησεν. Καὶ ἡ

άνεργία καί ἡ ὑποαπασχόλησις συνεχίζουσι τὴν ἐξαθλιωτικὴν αὐτῶν ἐνέργειαν καί εἰς τὴν ὑπαιθρον καί εἰς τὰς πόλεις. Ἐξ αὐτοῦ ἀποδεικνύεται ὅτι χωρὶς τὴν ἐκβιομηχάνισιν, ἡ ἐξωτερικὴ βοήθεια οὔτε τὴν οικονομικὴν ἰσορροπίαν οὔτε τὴν κοινωνικὴν πρόοδον εἶναι δυνατόν νὰ ἐξασφαλίση.

Ὅσα ἐπίσης ἔλεγα σχετικῶς μὲ τοὺς ἀντικτύπους τῆς σημειώθεισης τότε *στρωφῆς* τῶν ἐπιδιώξεων τοῦ Σχεδίου Μάρσαλ, ἡ ὁποία θὰ καθίστα δυσχερῆ, ἂν μὴ ἀδύνατον, τὴν συνέχισιν καί τὴν ὀλοκλήρωσιν τῆς ἀνασυγκροτήσεως, ἀπεδείχθησαν ἐξ ἴσου ἀληθῆ. Ἐν τούτοις, οἱ ἀρμόδιοι, οὐδεμίαν ἀπέδωσαν σημασίαν εἰς τὴν ἐξέλιξιν αὐτὴν. Δι' αὐτό, οὔτε ἀνησυχία οὔτε προνοητικότης ἐπεδείχθησαν. Οὔτε, συνεπῶς, μέριμνα ἐλήφθη οὔτε προπαρασκευὴ ἐγένετο διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν νέων καταστάσεων. Ἀντιθέτως, αἰφνιδιαστικῶς ὑπέστημεν αὐτάς, χωρὶς σοβαρὰν ἀντίδρασιν καί χωρὶς ἔγκαιρον προσαρμογὴν.

Τὸ πρόβλημα τοῦ μέλλοντος

Καί ἰδοὺ πάλιν σήμερον, εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ θέσωμεν ἐξ ὑπαρχῆς τὸ Ἑλληνικὸν πρόβλημα, τὸ πρόβλημα τοῦ μέλλοντος καί τῆς ἐπιβιώσεως τῆς Ἑλλάδος. Θὰ μοῦ ἐπιτρέψετε νὰ τὸ ἐξετάσω ἐν συντομίᾳ ἐνώπιόν σας, ἐν συναρτήσῃ μὲ τὰ διεθνῆ προβλήματα ὅπως σήμερον διαγράφονται. Διότι εἶναι ἀρρήκτως συνδεδεμένον μὲ αὐτά. Μόνον ἐντὸς τοῦ διεθνοῦς πλαισίου πρέπει νὰ ἐπιδιωχθῆ, καί εἶναι δυνατόν νὰ ἐπιδιωχθῆ, ἡ ἀντιμετώπισις αὐτοῦ.

Ἄλλως τε σήμερον δὲν ὑφίσταται οικονομικὰς ταλαιπωρίας μόνον ἡ Ἑλλάς, ἡ ὁποία, διὰ λόγους τοὺς ὁποίους ὄλοι γνωρίζομεν, δὲν κατάρθωσε νὰ συμπληρώσῃ τὴν οικονομικὴν αὐτῆς ἀνασυγκρότησιν εἰς οἷον βαθμὸν τὰ ἄλλα εὐρωπαϊκὰ κράτη ποὺ ἐδέχθησαν τὴν ἀμερικανικὴν βοήθειαν. Καί αἱ ἄλλαι χώραι τῆς Εὐρώπης, αἱ ὁποῖαι δὲν ἐγνώρισαν τὸν συμμοριακὸν ἀγῶνα καί ἀφιέρωσαν ἅπασαν τὴν βοήθειαν, τουλάχιστον κατὰ τὰ δύο πρῶτα ἔτη, ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν οικονομικὴν αὐτῶν ἀνόρθωσιν καί ἀνάπτυξιν, διέρχονται σήμερον—εἰς πολὺ βεβαίως μικρότερον βαθμὸν ἀπὸ ἡμᾶς—στιγμὰς οικονομικῆς ἀβεβαιότητος καί ἀσταθείας. Ἐξ αὐτοῦ καταδεικνύεται ἡ ἀναμφισβήτητος ἀλληλεγγύη ἡ ὁποία ὑφίσταται μεταξὺ τῶν οικονομιῶν ὄλων τῶν χωρῶν ποὺ παρέμειναν πισταὶ εἰς τὰ ἰδεώδη τῆς Δημοκρατίας. Καί ἡ ἀναπόδραστος ἀνάγκη τῆς κοινῆς ἀντιμετωπίσεως.

Πῶς λοιπὸν συμβαίνει, ὥστε αἱ χώραι τῆς Εὐρώπης, τουλάχιστον αἱ δημοκρατικαί, παρὰ τὴν καταβληθεῖσαν σύντονον προσπάθειαν, παρὰ τὴν παρασχεθεῖσαν τεραστίαν οικονομικὴν βοήθειαν ἐκ μέρους τῆς Ἀμερικῆς, παρὰ τὰ ἐπιτευχθέντα σημαντικὰ ἀποτελέσματα καί ἰδιαιτέρως τὴν αὔξησιν τῆς πάσης φύσεως παραγωγῆς, ἡ ὁποία ὑπερέβη κατὰ πολὺ τὸ προπολεμικὸν ἐπίπεδον—πῶς συμβαίνει, λέγω, αἱ δημοκρατικαὶ χώραι τῆς Εὐρώπης, παρὰ τὰς θυσίας καί παρὰ τὰ ἐπιτεύγματα, νὰ βλέπουν ἐκ νέου κλονιζόμενον τὸ πράγματι ἀξιόλογον οικονομικὸν ἔργον τὸ ὁποῖον ἐπετέλεσαν ἀπὸ τοῦ τέρματος τοῦ δευτέρου παγκοσμίου πολέμου;

Προσδοκία και διαψεύσεις

Διὰ νὰ συλλάβωμεν τὴν οὐσίαν τοῦ προβλήματος, θὰ πρέπει νὰ ἀνατρέξωμεν μέχρι τῶν πρώτων μεταπολεμικῶν ἐτῶν. Εἶναι γνωσταὶ αἱ ἐλπίδες καὶ αἱ προσδοκίαι ποῦ ἐγέννησεν εἰς τὴν σκληρῶς ἐκ τῶν δεινῶν τοῦ πολέμου καὶ τῆς κατοχῆς ταλαιπωρηθεῖσαν ἀνθρωπότητα ἡ ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τὸν ἐφιάλτην τοῦ χιτλερισμοῦ. Ἐνομίσθη, καὶ δικαίως, ὅτι ἐξησφαλίσθη πλέον ὀριστικὰ ἡ ἐλευθερία καὶ ὅτι ἐπαγιώθη ἡ εἰρήνη εἰς τὸν κόσμον. Καὶ ὅτι μίᾳ νέᾳ περιόδῳ εὐημερίας καὶ δικαιοσύνης θὰ ἠνοιγετο ἑνώπιον τῆς ἀνθρωπότητος. Ἄτυχῶς δὲν εἶχε σημάνει ἀκόμη δι' αὐτὴν ἡ ὥρα τῆς ἀπολυτρώσεως. Μετὰ τὴν ἐξουδετέρωσιν τῶν ἱμπεριαλιστικῶν σχεδίων τοῦ χιτλερισμοῦ, ἕνας νέος ἱμπεριαλιστικὸς κίνδυνος διεγράφετο εἰς τὸν ὀρίζοντα: αἱ κοσμοκρατορικαὶ ἐπιδιώξεις τοῦ σλαβικοῦ κομμουνισμοῦ.

Ἐν τούτοις, οἱ εὐρωπαϊκοὶ λαοί, λόγῳ τοῦ καμάτου ἐκ τῶν πολεμικῶν ταλαιπωριῶν καὶ τῶν πρώτων ἐνθουσιασμῶν ἐκ τοῦ τερματισμοῦ τῶν, ἔκλεισαν ἐπιμόνως τοὺς ὀφθαλμοὺς πρὸ τῆς νέας ἀπειλῆς ὑποδοῦ λώσεως. Οἱ πολιτικοὶ αὐτῶν ἠγέται, ἀφελεῖς καὶ ἀπληροφόρητοι, τοὺς ὠδήγησαν ἐσπευσμένως πρὸς τὸν ἄμεσον καὶ συνολικὸν ἀφοπλισμὸν, καθ' ὃν χρόνον ὁ σοβιετικὸς κομμουνισμὸς διετῆρει ἀνεπάφους τὸς πολεμικὰς αὐτοῦ δυνάμεις. Καὶ συνέχισαν, ἀμέριμνοι, τὴν πολιτικὴν τοῦ κατευνασμοῦ, τὴν ὁποῖαν ἐνεκαινίασεν ὁ Ροῦσβελτ εἰς τὴν Τεχεράνην τὸ 1943, ἐμπιστευόμενοι τὴν τύχην τῶν λαῶν τῶν εἰς τὸν Χάρτην τοῦ Ἀτλαντικοῦ καὶ εἰς τὸν Ὀργανισμὸν τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν, τοῦ ὁποῦ τοῦ κῦρος καὶ τὴν δύναμιν ἐθεώρουν ἀκαταμαχῆτους!

Τὰ ἀποτελέσματα τῶν ψευδαισθήσεων δὲν ἐβράδυναν νὰ ἐπέλθουν. Ὁ σοβιετικὸς ἱμπεριαλισμὸς, ἐπωφελοῦμενος τῆς τυφλώσεως καὶ τῶν ἀδυναμιῶν τοῦ Δυτικοῦ Κόσμου, προσπαθεῖ νὰ ἐπεκτείνῃ ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὴν κυριαρχίαν του, εἴτε διὰ βιαίων εἴτε δι' ὑπόουλων μέσων, ἐπὶ τοῦ ἐλευθέρου κόσμου: μετὰ τὴν Πολωνίαν, ἡ Ρουμανία καὶ μετ' αὐτὴν ἡ Οὐγγαρία, ἡ Βουλγαρία, αἱ Βαλτικαὶ χῶραι, ἡ Γιουγκοσλαβία, ὑποκῦπτουν εἰς τὴν ἐπεκτατικὴν μανίαν του! Ἐγκαθιδρύει ἀδιστακτικῶς τὸ κομμουνιστικὸν σύστημα εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Γερμανίαν, ἀπειλεῖ τὸ Ἰράν καὶ τὴν Τουρκίαν, ἐγκαινιάζει τὸν συμμαριακὸν ἀγῶνα εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὑποτάσσει τὴν Κίναν διὰ τοῦ Μάο Τσέ Τούγκ, καὶ ἐξαπολύει τὴν ἐπανάστασιν καὶ τὸν ἐμφύλιον σπαραγμὸν εἰς τὴν νοτιοανατολικὴν Ἀσίαν.

Προσπάθειαι ὀργανώσεως καὶ δόγμα Τρούμαν.

Ἀπὸ τοῦ 1947, οἱ ὑπεύθυνοι πολιτικοὶ ἄνδρες ἀρχίζουν ἐπὶ τέλος νὰ ἀφυπνίζονται! Καὶ πρῶτοι—πρὸς τιμὴν των—οἱ Ἀμερικανοί. Ὁ κίνδυνος εἶναι πλέον ἄμεσος καὶ ἀπειλητικὸς. Καὶ ἂν δὲν προβληθῇ ἀποφασιστικὴ ἀντίστασις, ἡ σοβιετικὴ ἡγεμονία ἐπὶ τοῦ κόσμου θὰ καταστῆ, ταχέως, γεγονός τετελεσμένον! Καὶ τὴν ἀποφασιστικὴν αὐτὴν ἀντίστασιν πρὸς τὰ νέα κοσμοκρατορικὰ σχέδια, συμβολίζει τὸ «Δόγμα Τρούμαν». Ὁ Πρόεδρος τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν, δι' ἐνὸς μνημειώδους λόγου του

ένωπιον τοῦ Κογκρέσου, τὴν 12 Μαρτίου 1947, ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῆς παροχῆς βοηθείας εἰς τὴν πατρίδα μας καὶ τὴν Τουρκίαν, θέτει τὰς βάσεις τῆς νέας ἀμερικανικῆς πολιτικῆς ἢ ὁποῖα *προσδιορίζεται ὡς «πολιτικὴ βοήθεια πρὸς τοὺς ἐλευθέρους λαοὺς* οἱ ὅποιοι ἀνθίστανται ἐνεργῶς εἰς τὰς ἐπιθέσεις μιᾶς ἐνόπλου μειοψηφίας ἢ εἰς τὰς ἐξωθεν πιέσεις». Ὁ σταθμὸς εἶναι ἱστορικὸς διὰ τὴν τύχην τῆς ἀνθρωπότητος. Ἡ κομμουνιστικὴ ἀπειλὴ δὲν ἀντιμετωπίζεται πλέον μὲ πρόχειρα, περιστασιακὰ καὶ περιορισμένα μέτρα! Ἐξ ἧς γίνεται ἀντιληπτὸν ὅτι ἡ σοβιετικὴ ἐπιθεσις ἔχει ὀργανωθῆ ἐπὶ παγκοσμίων διαστάσεων—*ἐπὶ τῶν αὐτῶν διαστάσεων* θὰ ὀργανωθῆ τοῦ λοιποῦ καὶ ἡ ἄμυνα τῆς Δύσεως, Βεβαίως, τὸ δόγμα Τρούμαν φαίνεται ἐκ πρώτης ὄψεως περιοριζόμενον εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ εἰς τὴν Τουρκίαν, διότι εἰς τὰς δύο αὐτὰς χώρας ἡ κατάστασις εἶχεν ἀποβῆ κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην κρίσιμος. Τὸ πνεῦμα ὁμῶς καὶ ἡ πρόθεσις αὐτοῦ ἀποβλέπουν εἰς σκοποὺς εὐρεῖς καὶ παγκοσμίους. Διότι ἐκδηλοῦται διὰ τοῦ δόγματος αὐτοῦ, σαφῶς καὶ ἀναμφιβόλως, ἡ ἀπόφασις ὅπως ἀντιμετωπιθῆ ἡ ρωσικὴ ἐπιθεσις ἢ πιέσις, *εἰς οἰονδήποτε σημεῖον τῆς ὑδρογείου* καὶ ἂν ἤθελε παρουσιασθῆ. Δι' αὐτὸ λέγομεν ὅτι ἀπὸ τοῦ Δόγματος Τρούμαν ἡ ἀμερικανικὴ ἀντίστασις καθίσταται ἀποφασιστικὴ: διότι εἶναι πλέον ἀνάλογος πρὸς τὴν ἔκτασιν καὶ τὴν δύναμιν τῆς ἀπειλῆς.

Ἐκτοτε, ἐπὶ τοῦ *πολιτικοῦ πεδίου*, ἡ ἄμυνα κατὰ τοῦ ἐρυθροῦ ἱμπεριαλισμοῦ τείνει συνεχῶς νὰ ὀργανωθῆ κατὰ τρόπον πληρέστερον καὶ συστηματικώτερον, ἐπὶ καθολικῆς καὶ παγκοσμίου κλίμακος. Ἡ Εὐρώπη, ἐν τῷ μεταξύ, ἀφυπνισθεῖσα, προσπαθεῖ νὰ ὀργανώσῃ τὴν τοπικὴν τῆς ἄμυναν. Ἐκ τῆς προσπάθειας τῆς ταύτης ἀπορρέει τὸ Σύμφωνον τῶν Βρυξελλῶν τῆς 17ης Μαρτίου 1948. Ἄλλὰ τὸ σύμφωνον αὐτό, λόγῳ τῆς περιορισμένης ἐκτάσεώς του, ἀποδεικνύεται ταχέως ἀνεπαρκές καὶ δυσανάλογον πρὸς τὰς ἀνάγκας τῶν περιστάσεων. Παρὰ τὰς ἀξιεπαίνους προθέσεις τῶν δημιουργῶν του, δὲν ἀποτελεῖ παρὰ συνέχειαν τῶν παλαιῶν καὶ περιορισμένων μέσων καὶ σαφῆ παρέκκλισιν ἀπὸ τὴν ὀρθὴν γραμμὴν τὴν ὁποῖαν ἐχάραξε τὸ Δόγμα Τρούμαν. Ὅπως ἦτο ἐπόμενον, ἡ συνεχῶς ἐπιτεινομένη σοβιετικὴ πίεσις καὶ ἀπειλὴ ἐπανέφερε τὰ εὐρωπαϊκὰ κράτη εἰς τὴν ὀρθὴν ἀμερικανικὴν πολιτικὴν *τῆς ἐπὶ παγκοσμίου κλίμακος ὀργανώσεως*, τῆς ὁποίας τὴν ἀποκορύφωσιν ἀποτελεῖ τὸ *Ἀτλαντικὸν Σύμφωνον* τῆς 5 Ἀπριλίου 1949, εἰς ὃ ἐνετάχθη καὶ τὸ Σύμφωνον τῶν Βρυξελλῶν.

Ὅργανωσις ἐπὶ τοῦ οἰκονομικοῦ πεδίου

Ὅπως ἐπὶ τοῦ πολιτικοῦ πεδίου ἡ ἄμυνα ἤρχισεν ὀργανουμένη ἐπὶ παγκοσμίων διαστάσεων—ἐγκαταλειφθέντων τῶν συμπτωματικῶν καὶ περιορισμένων μέσων, ὡς ἀνεπαρκῶν διὰ τὴν ἀντιμετώπισιν τῆς ἐπὶ παγκοσμίων ὁμοίως διαστάσεων ὀργανωμένης ἐπιθέσεως—ἔτσι καὶ *ἐπὶ τοῦ οἰκονομικοῦ πεδίου* ἀνάλογος διαγράφεται πορεία.

Εὐθὺς μετὰ τὸν πόλεμον, οἱ Σύμμαχοι κατέβαλον συντόνους προσ-

παθείας πρὸς τερματισμὸν τῆς νομισματικῆς, δημοσιονομικῆς καὶ οἰκονομικῆς ἀνωμαλίας ποὺ ἀπέρρευσε ἐκ τῆς συγκρούσεως. Μετὰ τὸ Bretton Woods, ποὺ ἀποτελεῖ τὸν πρῶτον σταθμὸν εἰς τὴν προσπάθειαν αὐτὴν, ἐπηκολούθησε σειρά ὀλόκληρος σχετικῶν διασκέψεων, σχεδίων καὶ ὄργανισμῶν. Τὰ μέτρα, ὅμως, τὰ ὁποῖα λαμβάνονται εἶναι καὶ αὐτὰ περιστασιακά, ἀσυστηματοποίητα καὶ περιωρισμένα. Ἀποβλέπουν εἰς τὴν ἀντιμετώπισιν τῶν διαφόρων ἐκδηλώσεων τῆς οἰκονομικῆς κρίσεως ποὺ μαστίζουν τὰς εὐρωπαϊκὰς οἰκονομίας ἀλλὰ δὲν συλλαμβάνουν, οὔτε θεραπεύουν τὴν αἰτίαν τῆς ἐν λόγω κρίσεως. Δι' αὐτὸ στεροῦνται διαρκοῦς καὶ μονίμου ἀποτελέσματος.

Ἡ πρώτη σκέψις τῶν ὑπευθύνων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ὑπῆρξεν ὅτι ἡ νομισματικὴ ἀνωμαλία ἀποτελεῖ τὴν πηγὴν καὶ τὴν ἀφετηρίαν τῆς ὑφισταμένης οἰκονομικῆς διαταραχῆς. Καὶ ὡς ἐκ τούτου, τὰ πρῶτα μέτρα ποὺ ἐλήφθησαν ἀπέβλεπον εἰς τὴν ἀποκατάστασιν διὰ προχείρου βοηθείας τῆς νομισματικῆς σταθερότητος καὶ ἰσορροπίας, ἥτις θὰ συνεπήγετο διὰ τῆς αὐτομάτου ἐπενεργείας τῶν νόμων τοῦ καπιταλιστικοῦ συστήματος καὶ τὴν οἰκονομικὴν σταθερότητα καὶ ἰσορροπίαν. Ταχέως ὅμως ἡ πλάνη διελύθη. Τὸ κακὸν τὸ ὁποῖον ἐξεδηλοῦτο διὰ τῆς νομισματικῆς ἀσταθείας ἦτο πολὺ βαθύτερον.

Τότε οἱ ἀρμόδιοι ἐσκέφθησαν νὰ συνεχίσουν τὴν προσπάθειαν τῶν ἐπὶ τοῦ πεδίου τῶν ἐμπορικῶν ἀνταλλαγῶν. Ἀλλὰ καὶ ἡ προσπάθεια αὕτη, ὅπως καὶ ἡ νομισματικὴ προγενεστέρως, ἀπεδείχθη ματαία καὶ ἀνεπαρκής. Ἡ ἀναζωογόνησις τῶν ἐμπορικῶν ἀνταλλαγῶν δὲν ἦτο ἱκανὴ νὰ ἐμφυσησῇ ζωὴν καὶ σφρίγος εἰς τοὺς βαρῦτάτα νοσοῦντας οἰκονομικοὺς ὀργανισμοὺς. Ἡ ἀσθένεια, ἀπὸ τὴν ὁποῖαν ὑπέφερον ἡ καπιταλιστικὴ οἰκονομία, ἦτο βαθυτέρα καὶ σοβαρωτέρα. Διότι εἶχε τὴν αἰτίαν καὶ τὴν ἀφορμὴν τῆς ὄχι μόνον εἰς τὸν πόλεμον ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ὄλην ἐξέλιξιν τῆς οἰκονομικῆς πραγματικότητος, ὅπως διεγράφετο πολὺ πρὸ τῆς ἐνάργεως τῶν πολεμικῶν ἐπιχειρήσεων.

Δι' αὐτὸ, παρὰ τὰς προσπάθειας καὶ τοὺς πειραματισμοὺς, ἡ οἰκονομικὴ κατάστασις τῆς Εὐρώπης, ἰδίως ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ 1946 καὶ τῶν ἀρχῶν τοῦ 1947, ἤρchiσε νὰ καθίσταται ἰδιαίτερος ἀνησυχητικὴ καὶ ἐπικίνδυνος. Ἡ ὑψωσις τῶν τιμῶν, ἡ ἔλλειψις πρώτων ὑλῶν, τὰ ἐλλείμματα τῶν προϋπολογισμῶν, εἶχον προκαλέσει βαθυτάτην οἰκονομικὴν ἀναταραχὴν, ἡ ὁποία ἠπειλεῖ μὲ πραγματικὴν κατάρρευσιν τὰς διαφόρους εὐρωπαϊκὰς οἰκονομίας. Ἐπὶ πλέον, ἡ ἀνεργία καὶ ἡ ἐξαθλίωσις, συνεχῶς ἐπεκτεινόμεναι, εἶχον προκαλέσει τὴν ἀπόγνωσιν καὶ τὴν ἀπελπισίαν, αἵτινες ὑπεβοήθουν τὴν διαβρωτικὴν προσπάθειαν τοῦ κομμουνιστικοῦ ὀλοκληρωτισμοῦ. Καὶ ἐπὶ τοῦ οἰκονομικοῦ πεδίου, ὅπως καὶ ἐπὶ τοῦ στρατιωτικοῦ καὶ πολιτικοῦ, ἡ ἐξασθένεισις, ἡ ἀποσύνθεσις καὶ ἡ κατὰπτωσις τῶν δυτικῶν δημοκρατιῶν, ἦσαν προφανεῖς. Ὅπως προφανὴς ἦτο καὶ τοῦ σοβιετικοῦ ἱμπεριαλισμοῦ ἡ συνεχῶς αὐξανομένη ὑπονομευτικὴ καὶ ἀνατρεπτικὴ δραστηριότης. Αἱ Ἠνωμένα Πολιτεῖαι, αἱ ὁποῖαι εἶχον τάξει ὡς ἀποστολὴν τῶν τὴν ματαίωσιν τῶν κατακτητικῶν σχεδίων

της έρυθρας δικτατορίας, δέν ήτο δυνατόν ν'άδιαφορήσουν πρό της νέας, και από οικονομικής πλευράς, άπειλης κατά της έλευθερίας τών Λαών. 'Η αντίστασις, όμως, έπρεπε νά φθάση και έδω εις τό ύψος του κινδύνου, διά νά καταστή άποτελεσματική. 'Η σοβιετική έπιβουλή, ώργανωμένη όχι μόνον έπί παγκοσμίου κλίμακος, αλλά και *κατά τρόπον καθολικόν*, δέν απέβλεπεν εις μόνην τήν στρατιωτικήν έπίθεσιν. 'Αλλά και εις τήν *διάβρωσιν και ύπονόμευσιν όλων τών μορφών και όλων τών εκδηλώσεων* της άνθρωπίνης δραστηριότητος. Δι' αυτό και ή άμυνα τών 'Ηνωμένων Πολιτειών ύπέρ του έλευθέρου κόσμου δέν θά έπρεπε νά περιορισθῃ έπί μόνον του πολιτικού και στρατιωτικού πεδίου. *Θά έπρεπε νά επεκταθῇ* και έπί του *οικονομικοῦ* και *κοινωνικοῦ* πεδίου, εις τήν αὐτήν έκτασιν και εις τήν ίδίαν κλίμακα.

Τό Σχέδιον Μάρσαλ

'Η νέα οικονομική γραμμῃ χαράσσεται διά του περιφήμου λόγου του Στρατηγοῦ Μάρσαλ της 5ης 'Ιορνίου 1947, εις τό Πανεπιστήμιον του Harward. Δι' αὐτοῦ, ὁ ὑπουργός τών 'Εξωτερικῶν τών 'Ηνωμένων Πολιτειῶν έξήγγειλε τό γνωστόν οικονομικόν σχέδιον ποῦ φέρει τό ὄνομά του και τό ὅποϊον έθεσε τάς βάσεις της οικονομικής σωτηρίας και άνορθώσεως της Εὐρώπης.

Τό σχέδιον Μάρσαλ άποτελεῖ ὁμοίως σταθμόν της άμερικανικής πολιτικής έπί του οικονομικοῦ πεδίου. Διότι δέν περιορίζεται εις πρόχειρον και συμπτωματικήν αντιμετώπισιν τών μερικωτέρων εκδηλώσεων του κακοῦ από τό ὅποϊον ὑποφέρει ή Εὐρώπη. 'Αλλά άποβλέπει εις τήν άκριβῆ διάγνωσιν της βασικής αίτίας του και εις τήν συστηματικήν και άποτελεσματικήν του θεραπείαν.

Πράγματι, ὁ στρατηγός Μάρσαλ ὀρθῶς διέγνωσε τάς βαθυτέρας αίτίας της κρίσεως τών εὐρωπαϊκῶν οικονομιῶν. Τό σύγχρονον οίκονομικόν σύστημα, τό ὅποϊον βασίζεται έπί της κατανομῆς της εργασίας και έπί της ανταλλαγῆς τών προϊόντων, διά νά δύνανται, κατ' αὐτόν, ὁμαλῶς και έπιτυχῶς νά λειτουργήσῃ, έχει ανάγκην *εὐρέος διαστήματος* Τότε μόνον συνεπάγεται μείωσιν του κόστους της παραγωγῆς, ἄνοδον της παραγωγικότητος, ικανοποίησιν τών ἀναγκῶν και ἀξῆσιν τών εισοδημάτων και τών επενδύσεων. Αἱ εὐρωπαϊκαί οικονομίαι, κατατετημημένοι και περιωρισμένοι, δέν παρέχουν έπαρκῆ έκτασιν πρός άποδοτικήν του λειτουργίαν. Πρέπει κατ' ανάγκην *νά συνεργασθοῦν και νά συνενωθοῦν* πρός άπόκτησιν της «ενιαίας αγοράς», ή ὅποια θά έξασφαλίσῃ τόν άκώλυτον καταμερισμόν της εργασίας και τήν έλευθέραν κυκλοφορίαν τών έμπορευμάτων και τών κεφαλαίων. Τότε μόνον θά δυνηθοῦν νά έπιτύχουν αἱ χῶραι της Εὐρώπης *μίαν νέαν και ὑγιᾶ οικονομικήν ισορροσίαν*, άντιστοιχοῦσαν πρός τάς νέας περιστάσεις και συνθήκας.

Τήν θεραπείαν του Εὐρωπαϊκοῦ νοσήματος ὁ Μάρσαλ τήν έπέδιώξε διά μιᾶς γενναίας και πλουσίας βοηθείας εις δολλάρια, ή ὅποια θά έπέτρεπεν εις τάς συνεργαζομένας εὐρωπαϊκάς οικονομίας τόν συγχρονισμόν

τοῦ παραγωγικοῦ ἐξοπλισμοῦ τῶν, τὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν πλουτοπαραγωγικῶν πηγῶν τῶν καὶ τὴν ἐνίσχυσιν τῶν ἐμπορικῶν ἀνταλλαγῶν τῶν, χωρὶς ὑποβιβασμὸν τοῦ ἐπιπέδου διαβίωσης τῶν λαῶν, μέχρι τῆς ἐπιτεύξεως τῆς νέας οἰκονομικῆς ἰσορροπίας.

Ποῖα ὑπῆρξαν τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ Σχεδίου Μάρσαλ;

Ἀπὸ *πολιτικῆς ἀπόψεως* ὑπῆρξαν ἀναμφιβόλως τεράστια καὶ εὐεργετικά. Χάρις εἰς αὐτό, ἡ Εὐρώπη ἐπέτυχε νὰ ἀνακόψῃ τὴν ἀναρχίαν καὶ τὸ χάος καὶ νὰ θέσῃ φραγμὸν εἰς τὴν ἐπέκτασιν τοῦ κομμουνιστικοῦ κινδύνου.

Ἀπὸ *οἰκονομικῆς* ὁμῶς *ἀπόψεως*, ὠρισμένοι ἐπιφυλάξεις ἐπιβάλλονται. Οὐδεὶς δύναται νὰ ἀρνηθῇ ὅτι τὸ Σχέδιον Μάρσαλ προέλαβε τὴν κατάρρευσιν τῶν εὐρωπαϊκῶν νομισμάτων, ὅτι ἐβοήθησε τὴν αὐξῆσιν τῆς εὐρωπαϊκῆς παραγωγῆς, ἢ ὅποια, εἰς τοὺς πλείστους τομεῖς, ὑπερέβη σημαντικὰ τὸ προπολεμικὸν ἐπίπεδον, ὅτι συνέβαλεν, εἰς περιωρισμένον βέβαια μέτρον, εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἀνταλλαγῶν καὶ τῶν ἐξαγωγῶν. Ἀλλὰ τὰ ἀποτελέσματα αὐτὰ πρέπει νὰ θεωρηθοῦν ὡς πρόσκαιρα καὶ περιωρισμένα. Τὸ βασικόν, τὸ θεμελιῶδες ἀποτέλεσμα εἰς τὸ ὁποῖον ἀπέβλεπεν ἡ βοήθεια τοῦ Σχεδίου Μάρσαλ, ἡ δημιουργία δηλονότι: «ἐνιαίας ἀγορᾶς» καὶ «μαζικῆς παραγωγῆς» ἐπὶ τῆς εὐρωπαϊκῆς ἡπείρου δὲν κατέστη δυνατόν νὰ ἐπιτευχθῇ. Δὲν πταίει βέβαια εἰς τοῦτο ἡ ἀμερικανικὴ βοήθεια. Ἀλλὰ τὸ *στενόκαρδον καὶ ἐγωιστικὸν* ἐθνικιστικὸν πνεῦμα, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἐξηκολούθησαν νὰ ἐμφοροῦνται αἱ πλείσται τῶν εὐρωπαϊκῶν χωρῶν, καὶ ἡ ἀδυναμία κατανοήσεως ἐκ μέρους τῶν κυβερνητῶν τῶν τῆς νέας πραγματικότητος. Τὰ περισσότερα τῶν εὐρωπαϊκῶν κρατῶν, μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τὰ μεγαλύτερα, ἀντὶ νὰ ἐπιζητήσουν τὴν δημιουργίαν μιᾶς νέας κοινῆς εὐρωπαϊκῆς ἰσορροπίας, σύμφωνα μὲ τὸ πνεῦμα τῆς ἀμερικανικῆς πολιτικῆς, ἀντιθέτως, ἐπεδόθησαν εἰς τὴν ἐξασφάλισιν μιᾶς ἰδιαιτέρας καὶ περιωρισμένης ἐσωτερικῆς ἰσορροπίας. Ὁ «περιορισμὸς τῶν εἰσαγωγῶν», μὲ τὴν ταυτόχρονον «προώθησιν τῶν ἐξαγωγῶν», ἀπέτελεσαν τὰς βάσεις τῆς ἀσκηθείσης, ἀντιφατικῆς καὶ ἀσυμβιβάστου πρὸς τοὺς σκοποὺς τοῦ σχεδίου Μάρσαλ, εὐρωπαϊκῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς. Τὸ μοιραῖον ἀποτέλεσμα ὑπῆρξεν ἡ τάσις πρὸς τὴν «ἐθνικὴν αὐτάρκειαν», ἢ ὅποια δὲν ἠνόησε τὸν ὑποβιβασμὸν τοῦ παραγωγικοῦ κόστους, παρηπόδισε τὴν ἐντατικὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἐθνικῶν πλουτοπαραγωγικῶν πόρων καὶ ἀπέφραξε τὴν κυκλοφορίαν τῶν κεφαλαίων καὶ τῶν ἀγαθῶν. Μὲ τὰς ὑψηλὰς τιμὰς τῆς, μὲ τὰς ἀνεπαρκεῖς ἀνταλλαγὰς τῆς, μὲ τὸ τεράστιον εἰς δολλάρια ἔλλειμμά τῆς, ἡ Εὐρώπη δὲν κατάρθωσε νὰ ἀποκαταστήσῃ τὴν οἰκονομικὴν τῆς σταθερότητα καὶ ἰσορροπίαν. Ἡ εὐπάθεια, ἡ ἀνεπάρκεια καὶ ἡ ἀστάθεια τῆς οἰκονομίας τῆς παρέμειναν ἀκέραιαι.

Ἡ Ἑλλὰς καὶ τὸ σχέδιον Μάρσαλ

Ἡ Ἑλλὰς ὑπῆρξε τὸ μεγαλύτερον θῦμα τῆς ἐγωιστικῆς καὶ ἄλλο-

προσάλλου αὐτῆς πολιτικῆς τῆς ἡγεσίας τῆς Εὐρώπης. Δὲν κατώρθωσε νὰ πείσῃ ταύτην, παρὰ τὴν συμπαράστασιν τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν, περὶ τοῦ ὅτι ἡ πλήρης ἀνάπτυξις καὶ ἐκμετάλλευσις τῶν πλουτοπαραγωγικῶν δυνάμεων καὶ πόρων ὄλων τῶν μετεχόντων τῆς συνεργασίας εὐρωπαϊκῶν κρατῶν, ἦτο σύμφωνος πρὸς τὸ πραγματικὸν αὐτῆς συμφέρον καὶ πρὸς τὸ πνεῦμα τῆς ἀμερικανικῆς βοήθειας. Ἡ βιομηχανικὴ ἐπεξεργασία τῶν ὑλῶν τὰς ὁποίας διαθέτομεν, ἥτις καὶ τὴν ἀπασχόλησιν θὰ ἤρξανε καὶ τὴν εὐρωπαϊκὴν οἰκονομίαν θὰ ἐπλούτιζε μὲ πλῆθος προϊόντων, *προσέκοπτε κατὰ κανόνα εἰς τὴν ἄρνησιν* τῶν βιομηχανικῶν χωρῶν, αἱ ὁποῖαι ἐπεζήτησαν τὴν καθήλωσιν τῆς οἰκονομίας μας εἰς τὰ γεωργικὰ καὶ ποιμενικὰ πλαίσια, διὰ νὰ παραμένῃ πάντοτε ἐξερτημένη ἀπὸ τὴν μεγάλην των βιομηχανίαν.

Πόσον ἡ πολιτικὴ αὐτὴ ὑπῆρξεν ἀντίθετος πρὸς τὸ κοινὸν συμφέρον καὶ πρὸς τὴν κοινὴν εὐημερίαν ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὰ γεγονότα πού ἐπηκολούθησαν. Ἦρκεσεν ἡ ἐπίθεσις τῆς Κορέας καὶ ἡ ἀνάγκη τῆς ἐκ νέου ἐντάσεως τῶν ἐξοπλισμῶν, διὰ νὰ γίνῃ ἀντιληπτὸν εἰς πάντας πόσον ἐπισηφελῆς καὶ εὐθραυστος ὑπῆρξεν ἡ βᾶσις ἐπὶ τῆς ὁποίας ἐπεχείρησαν νὰ οἰκοδομήσουν τὴν οἰκονομικὴν αὐτῶν ἰσχύον καὶ εὐημερίαν τὰ κράτη τῆς Εὐρώπης.

Τὸ μέλλον τῆς στρατιωτικῆς καὶ οἰκονομικῆς ἀμύνης τῆς Δύσεως

Μετὰ τὸν νέον τοῦτον κλονισμὸν τῶν εὐρωπαϊκῶν οἰκονομιῶν, ὁ ὁποῖος ἔλαβε χώραν μετὰ τὴν νέαν καὶ ἀναμφισβήτητον πλεόν ἀπόδειξιν τῶν κατακτητικῶν σχεδίων τοῦ σοβιετικοῦ κομμουνισμοῦ, πῶς ἐμφανίζεται σήμερον ἡ προοπτικὴ τῆς διαμορφώσεως τῆς ἀμύνης, στρατιωτικῆς καὶ οἰκονομικῆς, τῶν ἐλευθέρων λαῶν;

Ἡ πείρα τοῦ παρελθόντος, ὅπως εἴπομεν, ἀποκλείει τὰς μερικὰς μεμονωμένας καὶ προχείρους λύσεις. Ἡ ὀργάνωσις τῶν δημοκρατιῶν τῆς Δύσεως πρέπει νὰ εἶναι *καθολικὴ* καὶ *εἰς παγκόσμιον κλίμακα*. Ὅπως ἀκριβῶς καὶ ἡ ὀργάνωσις τοῦ σοβιετικοῦ συγκροτήματος τοῦ ὁποίου τὰ ἐπεκτατικὰ σχέδια ἔχει ὑποχρέωσιν νὰ ἀντιμετωπίσῃ.

Δὲν ὑπάρχει κανένα ἀπολύτως κράτος, ὅσονδῆποτε καὶ ἂν εἶναι μεγάλο καὶ ἰσχυρόν, ἢ τοπικὸν συγκρότημα κρατῶν, τὸ ὁποῖον νὰ ἔχη τὴν δυνατότητα νὰ ἀναμετρηθῇ, μὲ τὸ τεράστιον δυναμικόν, εἰς ἔμψυχον καὶ ἄψυχον ὑλικόν, τοῦ σοβιετικοῦ συνασπισμοῦ. Μόνον αἱ δημοκρατίαι τῆς Δύσεως, ἐὰν ἅπασαι συνασπισθοῦν εἰς ἐνιαίαν ὀργάνωσιν, θὰ δύνανται νὰ διαθέσουν ἐν τῷ συνόλῳ των τὴν ἀπαιτουμένην δύναμιν διὰ τὴν ἐπιτυχῆ ἀντιμετώπισιν τῆς ἀπειλῆς ἐπὶ τοῦ πληθυσμιακοῦ, τοῦ τεχνικοῦ καὶ τοῦ παραγωγικοῦ πεδίου.

Ἐπὶ τοῦ *στρατιωτικοῦ πεδίου*, μόνον ἡ Ὄργάνωσις τοῦ Ἀτλαντικοῦ Συμφώνου, ἡ ὁποία θὰ συμπεριλάβῃ σὺν τῷ χρόνῳ ὅλα τὰ ἐλεύθερα καὶ δημοκρατικὰ ἔθνη, θὰ εἶναι εἰς θέσιν νὰ κινητοποιήσῃ δυνάμεις ὄχι μόνον ἀναλόγους, ἀλλὰ καὶ ὑπερτέρας ἐκείνων πού διαθέτουν ἡ Σοβιετικὴ Ρωσία καὶ οἱ δορυφόροι τῆς. Μόνον τοιούτων διαστάσεων συνα-

πισμός, τιθέμενος υπό ένιαίαν διεύθυνσιν, θά διασφάλιση, διά τῆς συντριπτικῆς ὑπεροχῆς του, τὴν ἐλευθερίαν τῶν ἔθνῶν καὶ τὴν εἰρήνην εἰς τὸν κόσμον.

Ἐπὶ τοῦ *οἰκονομικοῦ πεδίου* ἡ εὐημερία καὶ ἡ πρόοδος τῶν ἐλευθέρων λαῶν εἶναι συνυφασμένα μετὰ τὴν συνεργασίαν καὶ τὴν ἐνοποίησιν τῶν ἔθνικῶν αὐτῶν οἰκονομιῶν. Εἰς τὴν ἰσχυράν καὶ πειθαρχημένην ἐνότητά τῆς σοβιετικῆς οἰκονομίας δὲν εἶναι δυνατὸν ν' ἀντιταχθῆ τὸ ἄθροισμα τῶν ἑτεροκλήτων οἰκονομιῶν τῶν δημοκρατικῶν ἔθνῶν. Οὔτε ἡ Εὐρώπη, ἔστω καὶ ἂν ἐνοποιηθῆ ἀκόμη μετὰ τὴν λίαν ἀπίθανον συμμετοχὴν τῆς Μεγάλης Βρετανίας, θά ἔχη τοὺς πόρους καὶ τὰς δυνατότητας διὰ τὴν δημιουργίαν μιᾶς σταθερᾶς καὶ παγίως ἰσορροπημένης οἰκονομίας. Τὰ μειονεκτήματα τῶν στενῶν εὐρωπαϊκῶν οἰκονομιῶν ἀθροιζόμενα, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ μεταβληθοῦν εἰς πλεονεκτήματα. Οὔτε αἱ Ἑνωμένοι Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς, ἐπίσης, παρὰ τὴν κολοσσιαίαν οἰκονομικὴν καὶ παραγωγικὴν τῶν δυνάμιν, θά εἶναι εἰς θέσιν νὰ τὴν διατηρήσουν πάντοτε ἀκμαίαν καὶ ἀλώβητον, ἐφ' ὅσον θά περιορίζεται αὕτη ἐντὸς τῶν ὁρίων τῆς ἐσωτερικῆς τῶν ἀγορᾶς, ἡ ὁποία οὔτε εἰς ἕκτασιν εἶναι ἀπεριόριστος οὔτε ὅλας τὰς ἀναγκαίας πρώτας ὕλας διαθέτει. Εἶναι, ἄλλως τε, γνωστὸν, ὅτι ἐκ τῶν 50 στρατηγικῶν ὕλων ποῦ ἐξάγονται ἐκ τοῦ ἐδάφους, ἐπὶ τῶν 70 περίπου ποῦ χρειάζονται διὰ τὴν σύγχρονον ἔθνικὴν ἄμυναν, μόνον 8 περιέχει τὸ ἔδαφος τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν! Ὁ δὲ ἀμερικανικὸς «δυναμισμός», ἂν στερηθῆ τῆς δυνατότητος τῆς συνεχοῦς ἐπεκτάσεως καὶ προόδου καὶ ὑποχρεωθῆ νὰ παραμείνῃ στάσιμος, ταχέως θά γνωρίσῃ τὴν φθίνουσαν ἀπόδοσιν καὶ τὸν μαρασμόν.

Δὲν εἶναι συνεπῶς μόνον ἡ σοβιετικὴ ἀπειλή. Εἶναι ἀκόμη καὶ ἡ πραγματικὴ ἐξέλιξις, ἡ ὁποία εἶχεν ἤδη ἐκδηλωθῆ πρὸ τοῦ πολέμου καὶ ἀπλῶς ἐπεσπεύσθη ὑπὸ τούτου, ἡ ὁποία ἐπιβάλλει ὡς ἀδήριτον ἀνάγκην τὴν ἐπὶ νέων καὶ παγκοσμίων βάσεων ὀργάνωσιν τῆς οἰκονομίας τῶν δημοκρατικῶν λαῶν. Ἡ κατοπληκτικὴ πρόοδος τῆς μηχανῆς ἔχει ἤδη πραγματοποιήσει τὴν «τεχνικὴν ἐνότητα» τοῦ κόσμου. Ἡ πολιτικὴ καὶ οἰκονομικὴ ἐνοποίησις πρέπει νὰ ἐπακολουθῆσῃ ὡς ἀπαραίτητον συμπλήρωμα. Τότε μόνον θά εἶναι ἀσφαλῆς ἡ παραγωγή καὶ πλήρης τῆς καταναλώσεως ἡ ἱκανοποίησις. Διότι ἡ κατανομή τῆς ἐργασίας καὶ ἡ ἐλευθερία τῶν ἀνταλλαγῶν, διὰ νὰ λειτουργήσουν ἀποδοτικῶς, ἔχουν ἀνάγκην *εὐρέως διαστήματος καὶ ἐλευθέρου χώρου*. Ἐχουν ἀνάγκην *ἐνιαίας* καὶ *ἐκτεταμένης ἀγορᾶς*. Καὶ *τοιαύτην* δὲν δύναται νὰ προσφέρῃ ἡ Εὐρώπη, διχοτομημένη, μετὰ τὰ 270 ἑκατομμύρια κατοίκων καὶ τοὺς περιορισμένους φυσικοὺς πόρους. Ἡ ἡ Ἀμερικὴ, μετὰ τὰ 140 ἑκατομμύρια καὶ τὴν ἀνεπάρκειαν εἰς ὠρισμένας πρώτας ὕλας. Μόνον ἡ ὀργάνωσις τῆς οἰκονομίας τῶν δημοκρατικῶν ἔθνῶν εἰς παγκόσμιον κλίμακα, ἡ ὀργάνωσις μετὰ τὰς βᾶσιν τὸ Ἀτλαντικὸν Σύμφωνον, συνδυάζει τὰς προϋποθέσεις καὶ τὰς δυνατότητας πρὸς δημιουργίαν μιᾶς πραγματικῆς οἰκονομικῆς σταθερότητος, ἀσφαλείας καὶ προόδου.

Τὸ Ἀτλαντικὸν Σύμφωνον ἀποτελεῖ, προφανῶς, τὴν ἐνδεδειγμένην

βάσιν ἐπὶ τῆς ὁποίας δύναται νὰ ὀργανωθῆ ἐπιτυχῶς καὶ νὰ διασφαλισθῆ *ὄχι μόνον ἡ ἄμυνα καὶ ἡ ἀσφάλεια ἀλλὰ καὶ ἡ εὐημερία καὶ ἡ πρόοδος* τῶν λαῶν τῆς Δύσεως.

Βεβαίως, σήμερον, τὸ Ἀτλαντικὸν Σύμφωνον ἀποβλέπει ἀκόμη εἰς τὴν ἄμυναν κατὰ τῶν κατακτητικῶν διαθέσεων τοῦ σλαβικοῦ κομμουνισμοῦ, *διὰ τῆς «δημιουργίας μιᾶς δυνάμεως ἐπαρκοῦς νὰ προστατεύσῃ τὴν ἀνεξαρτησίαν καὶ τὰς ἐλευθερίας»* τῶν χωρῶν ποὺ τὸ ἀπαρτίζουν. *Διὰ δὲ τὴν οἰκονομικὴν ὀργάνωσιν* διαθέτομεν τὸ Σχέδιον Μάρσαλ τὸ ὁποῖον περιορίζεται εἰς μόνας τὰς χώρας τῆς Εὐρώπης.

Οὐχ ἦττον ὅμως, ἡ ἐξέλιξις πρὸς τὰς ριζικὰς καὶ ἀποτελεσματικὰς λύσεις ἤρχισε πλέον σαφῶς νὰ διαγράφεται εἰς τὸν διεθνή ὀρίζοντα. Ὑπὸ τὴν πίεσιν τῆς ρωσικῆς ἀπειλῆς καὶ τῶν ἀδηρίτων νόμων τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς, ἡ σκληρῶς δοκιμαζομένη δημοκρατικὴ καὶ ἐλευθέρα ἀνθρωπότης ἐγκαταλείπει ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὰς ἀτραποὺς τῶν προχείρων καὶ μεμονωμένων λύσεων διὰ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν λεωφόρον τῶν γενναίων καὶ ἱστορικῶν ἀποφάσεων, σύμφωνα μὲ τὴν γραμμὴν τὴν ὁποίαν ἐχάραξαν μὲ μοναδικὴν εὐρύτητα σκέψεως καὶ σπανίαν ὀξυδέρκειαν, πρῶτοι οἱ πολιτικοὶ ἄνδρες τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν.

Εἶναι γνωστὸν ὅτι, ἐντὸς ὀλίγου, τὸ Ἀτλαντικὸν Σύμφωνον θὰ μεταβληθῆ εἰς *«Ἀτλαντικὴν Κοινότητα»* μὲ οἰκονομικοὺς σκοποὺς καὶ ἐπιδιώξεις. Κατόπιν ἀποφάσεως τῆς τελευταίας διασκέψεως τῆς Ὀττάβας, τὸ ἄρθρον 2 τοῦ συμφώνου κατὰ τὸ ὁποῖον: «τὰ συμβαλλόμενα μέρη θὰ καταβάλουν τὴν προσπάθειαν ὅπως ἐξαλείψουν τὰς μεταξὺ τῆς οἰκονομικῆς αὐτῶν πολιτικῆς ἀντινομίας καὶ ὅπως ἐνισχύρουν τὴν μεταξὺ τῶν οἰκονομικὴν συνεργασίαν», θὰ λάβῃ ταχέως σάρκα καὶ ὄστα. Μία ἐπιτροπὴ ἐκ τῶν ὑπουργῶν 5 συμμετεχοῦσῶν χωρῶν συνεστήθη διὰ τὴν μελέτην τῶν ἀναγκαίων μέτρων πρὸς ἐφαρμογὴν τοῦ ἐν λόγῳ ἁρθροῦ 2 καὶ ἰδιαιτέρως *«πρὸς στενωτέραν συνεργασίαν* εἰς τὸ οἰκονομικόν, δημοσιονομικόν καὶ κοινωνικόν πεδῖον, διὰ τὴν διευκόλυνσιν καὶ ἐξασφάλισιν τῆς οἰκονομικῆς σταθερότητος καὶ εὐημερίας». Τοιοῦτοτρόπως, ἡ οἰκονομικὴ συνεργασία θὰ ὀργανωθῆ ἐντὸς ὀλίγου εἰς τὴν παγκόσμιον κλίμακα ποὺ συνιστᾷ τὸ Ἀτλαντικὸν Σύμφωνον.

Τὸ Σχέδιον Μάρσαλ ἐκ παραλλήλου, μετονομασθὲν κατὰ τὸ 4ον ἔτος εἰς *Πρόγραμμα Ἀμοιβαίας Ἀσφαλείας*, δὲν ἀποβλέπει πλέον μόνον εἰς τὴν παροχὴν οἰκονομικῆς βοηθείας ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ὀργάνωσιν ἐπαρκοῦς στρατιωτικῆς ἀμυντικῆς δυνάμεως διὰ τὰς χώρας τῆς Εὐρώπης.

Τοιοῦτοτρόπως τὸ Ἀτλαντικὸν Σύμφωνον καὶ τὸ Σχέδιον Μάρσαλ προσανατολίζονται πλέον ἐξ ἴσου καὶ πρὸς τὴν στρατιωτικὴν καὶ πρὸς τὴν οἰκονομικὴν ἄμυναν καὶ συνεργασίαν, εἰς διαφορετικὴν βεβαίως κλίμακα. Ὡς ἐκ τούτου, εἶναι προωρισμένα ταχέως νὰ συναντηθοῦν διὰ νὰ συγχωνευθοῦν *εἰς ἐνιαῖον πρόγραμμα*, τὸ ὁποῖον θὰ ὀργανώσῃ ταυτοχρόνως τὴν *στρατιωτικὴν καὶ τὴν οἰκονομικὴν συνεργασίαν ἐπὶ παγκοσμίου κλίμακος*. Ὅταν τοῦτο πραγματοποιηθῆ, ἔχομεν τὴν πεποίθησιν ὅτι τὰ τεράστια πολιτικὰ καὶ οἰκονομικὰ προβλήματα, ποὺ κρατοῦν εἰς ἀγωνίαν

τούς ἐλευθέρους ἀνθρώπους, θὰ εὔρουν τὴν ἐπιτυχή καὶ ριζικὴν τῶν λυθισιν, ὅτι θὰ κλεισθῇ ὀριστικὰ ὁ δρόμος εἰς τὴν σύγκρουσιν καὶ εἰς τὴν ἐξαθλίωσιν, ὅτι θὰ τεθῆ τέρμα εἰς τὰ δεινὰ τῆς ἀνθρωπότητος. Ἄλλὰ ἔχομεν καὶ τὴν ἐλπίδα ὅτι, τότε, καὶ ἡ Σοβιετικὴ Ῥωσσία, ἐνώπιον τῆς συντριπτικῆς δυνάμεως καὶ τῆς ἀλυγίστου ἀποφασιστικότητος τῶν δημοκρατικῶν ἔθνων, θὰ θελήσῃ νὰ ἐγκαταλείψῃ τὰ ὄνειρα τῆς κοσμοκρατορίας καὶ νὰ συζητήσῃ τὴν συνεννόησιν καὶ τὴν συνεργασίαν. Ἡ εἰλικρινὴς συνένωσις ὀλοκλήρου τῆς ἀνθρωπότητος ἐντὸς τοῦ πλαισίου τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν θὰ σημάνη ἀναμφιβόλως μίαν νέαν περίοδον εἰρήνης καὶ εὐημερίας διὰ τὸν κόσμον.

Οἱ πολιτικοὶ ἄνδρες τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν, ἀπὸ τὰς ὁποίας ἐξεπορεύθησαν τὰ δόγματα πού θὰ διανοίξουν νέους δρόμους διὰ τὴν ἀνθρωπότητα, ὀραματίζονται ἤδη τὴν ὀργάνωσιν τῆς Ἀτλαντικῆς Κοινότητος Ὁ Γερουσιαστὴς Guy Gillette, εἰς ἓνα λόγον του, τὴν 20ὴν Νοεμβρίου 1951, παραβάλλων ταύτην πρὸς τὴν εὐρωπαϊκὴν Ἐνωσιν τοῦ Στρασβούργου. ἔλεγεν :

«Βαίνομεν πρὸς στενωτέραν ὀλοκλήρωσιν τῆς Ἀτλαντικῆς Κοινότητος. Δὲν ἠμποροῦμεν, ἄλλως τε, νὰ κάμωμεν διαφορετικά... Αὐτὴν τὴν στιγμήν, εἰς τὸ Στρασβούργον τῆς Γαλλίας λαμβάνει χώραν μίαν διάσκεψιν, εἰς τὴν ὁποίαν μετέχουν, μαζί με τοὺς ἀντιπροσώπους τῶν εὐρωπαϊκῶν κοινοβουλίων, καὶ ἀντιπρόσωποι τοῦ Κογκρέσου τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν... Βλέπω εἰς τὴν Διάσκεψιν ταύτην τοῦ Στρασβούργου μίαν σπουδαίαν πρόδοον καὶ ἓνα πολύτιμον προηγούμενον... Εἶναι ἀληθές, βεβαίως, ὅτι ἡ νέα αὐτὴ μορφή συνεργασίας δὲν εἶναι παρὰ μίαν προσωρινὴν γέφυρα διὰ μέσου τοῦ Ἀτλαντικοῦ... Δὲν βλέπω ὅμως νὰ ὑπάρχουν ἐμπόδια ὅπως ἀργότερον ἢ προσωρινὴ αὐτὴ γέφυρα ἀντικατασταθῇ ἀπὸ μίαν μονιμωτέραν καὶ διαρκεστέραν ἐγκατάστασιν... Εἶναι εὐρύτητα πλέον διαδεδομένη ἢ πεποίθησις ὅτι θὰ ἔπρεπε νὰ καθιερωθῇ μίαν ἀνωτέρα συνεργασία μεταξὺ τῶν μελῶν τῶν κοινοβουλίων ὄλων τῶν χωρῶν τῶν Ἀτλαντικοῦ Συμφώνου, ἐξαιρέσει βέβαια τῶν κομμουνιστῶν... Ἡ εὐρωπαϊκὴ Συνέλευσις τοῦ Στρασβούργου ἀσκεῖ τὰ καθήκοντά της διὰ τὸ εὐρωπαϊκὸν τμήμα τῆς Ἀτλαντικῆς Κοινότητος Ἄλλὰ τὰ σπουδαιότερα προβλήματα, οἰκονομικά καὶ ἀσφαλείας, πού τίθενται ἐνώπιον τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης, ὅπως καὶ ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα τίθενται ἐνώπιον τοῦ Καναδά καὶ τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν, εἶναι σήμερον ἀτλαντικῆς ἐκτάσεως, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον συχνὰ ὑπεσημείωναν διάφοροι πολιτικοὶ ἄνδρες τῆς Εὐρώπης... Τὰ προβλήματα τῆς Εὐρώπης ἀπέκτησαν μίαν εὐρύτητα ἢ ὁποῖα ὑπερβαίνει τὴν Εὐρώπην... Τὰ γεγονότα μᾶς ἤγαγον εἰς τὸ σημεῖον ὅπου τὰ μεγάλα προβλήματα τῆς Εὐρώπης δὲν δύνανται πλέον νὰ λυθοῦν ἐπὶ τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πεδίου. Ἀσφαλῶς, οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς Συνελεύσεως τοῦ Στρασβούργου θὰ ἀντελήφθησαν ὅτι εἶναι σχεδὸν ἀδύνατον νὰ ἐξετασθοῦν τὰ προβλήματα καὶ αἱ ἀπόψεις τῆς Εὐρώπης χωρὶς συσχετισμὸν μετὰ τὰ προβλήματα καὶ τὰς ἀπόψεις ὀλοκλήρου τῆς Ἀτλαντικῆς Κοινότητος».

Τὰ προβλήματα τῆς Εὐρώπης δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπιλυθοῦν εἰς

εὐρωπαϊκὴν διάστασιν. Οὕτε τῆς Ἀμερικῆς εἰς ἀμερικανικὴν. Ἐξ ἄλλου ἡ ἰδέα τῆς δημιουργίας «Τρίτης Δυνάμεως» ἀποδεικνύεται ἐκ τῶν πραγμάτων χιμαιρικὴ ἀλλὰ καὶ ἐπικίνδυνος. Ἡ δὲ ἐνότις τῆς Εὐρώπης—τόσον ἀπὸ στρατιωτικῆς ὅσον καὶ ἀπὸ οικονομικῆς ἀπόψεως— ἀποτελεῖ πλέον ἔννοϊαν *ξεπερασμένην*, ἡ ὁποία μόνον ὡς μία πρώτη βαθμὶς, πού θὰ παρασκευάσῃ τὴν ὀμαλωτέραν ἄνοδον πρὸς τὴν ἀνωτέραν βαθμίδα τῆς ἀτλαντικῆς ἐνότητος, εἶναι δυνατὸν νὰ ὑποστηριχθῇ.

Ἡ θέσις τῆς Ἑλλάδος

Πῶς διαγράφεται τώρα ἡ θέσις τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν παγκοσμίου ἐκτάσεως Ἀτλαντικὴν Κοινότητα;

Αἱ σκληραὶ ἀπογοητεύσεις τοῦ Σχεδίου Μάρσαλ νομίζομεν ὅτι δὲν πρόκειται νὰ ἐπαναληφθοῦν. Εἰς τὴν νέαν καὶ εὐρεῖαν ἀτλαντικὴν συνεργασίαν δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπικρατήσουν αἱ μικρότητες καὶ αἱ ἀντιθέσεις τῆς παλαιᾶς καὶ περιορισμένης εὐρωπαϊκῆς συνεργασίας. Αἱ ἀρχαὶ τῆς ἐντατικῆς ἀναπτύξεως ὄλων τῶν διαθεσίμων φυσικῶν πόρων καὶ τῆς πλήρους ἀξιοποιήσεως τοῦ ἐμπύχου καὶ ἀψύχου ὕλικου τῶν μετεχουσῶν χωρῶν, μαζὶ μὲ τὰς ἀρχὰς τῆς ἐλευθέρου κυκλοφορίας τῶν ἀνθρώπων, τῶν κεφαλαίων καὶ τῶν ἀγαθῶν, ἐλπίζομεν ὅτι σὺν τῷ χρόνῳ θὰ καταστοῦν πραγματικότητες. Ἡ ἕκτασις καὶ ἡ εὐρύτης τῆς νέας ὀργανώσεως ἐγγυῶνται περὶ τούτου.

Ἡ Ἑλλάς, ὑπὸ τὰς συνθήκας ταύτας, θὰ εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπιτύχῃ τὴν εὐημερίαν τοῦ λαοῦ της, τὴν ὁποίαν δὲν ἐπέτυχε διὰ τοῦ εὐρωπαϊκοῦ σχεδίου. Ἀλλὰ, διὰ νὰ ἐπιτύχῃ τοῦτο, θὰ πρέπη κατὰ πρῶτον λόγον νὰ γνωρίζῃ ἡ ἴδια *τί θὰ πρέπη νὰ ζητήσῃ*.

Θὰ πρέπη νὰ *διαγνώσῃ* τὸ βασικόν της πρόβλημα καὶ νὰ ὑποδείξῃ τὰς γενικὰς ἀρχὰς τῆς ριζικῆς του λύσεως, ἐντὸς τῶν ἐθνικῶν καὶ διεθνῶν δυνατοτήτων του. Θὰ χρειασθῇ προφανῶς ἓνα γενικόν, ἓνα ἐθνικόν πρόγραμμα. Ὡς τοιοῦτον ὅμως δὲν θὰ μπορῇ ποτὲ νὰ θεωρηθῇ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον θὰ περιορίζεται εἰς περιγραφὴν τῶν μερικωτέρων νοσηρῶν ἐκδηλώσεων καὶ συμπτωμάτων καὶ εἰς τὴν ἐπὶ μέρους ἀντιμετώπισιν αὐτῶν. Ἡ θεραπεία τῶν ἐκδηλώσεων μεμονωμένως δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ εἶναι μόνιμος καὶ ὀριστικὴ, ἐφ' ὅσον *ἡ κεντρικὴ αἰτία* τοῦ κακοῦ θὰ ἐξακολουθῇ νὰ παραμένῃ ἀθεράπευτος.

Καὶ ὑπάρχει ἓνα κεντρικόν, ἓνα θεμελιῶδες ἑλληνικόν πρόβλημα, τὸ ὁποῖον προσδιορίζεται ἀπὸ τὴν στενότητα τῆς καλλιεργησίμου ἑλληνικῆς γῆς καὶ ἀπὸ τὴν ἐξαιρετικὴν γονιμότητα τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς. Νοσηραὶ τούτου ἐκδηλώσεις εἶναι: ἡ ὑποαπασχόλησις καὶ ἡ ἀνεργία, τὸ χαμηλὸν βιοτικὸν ἐπίπεδον καὶ τὸ ἐλλειμματικὸν ἰσοζύγιον τῶν πληρωμῶν.

Δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ συλλάβῃ κανεὶς τὸ ἑλληνικόν πρόβλημα, ἂν λησμονῇ τὸ ὄξυ πληθυσμιακόν μας ζήτημα, ἂν δὲν γνωρίζῃ ὅτι κατὰ τὴν τελευταίαν εἰκοσαετίαν, ἀπὸ τοῦ 1930 μέχρι τοῦ 1950, παρὰ τὰς ἑκατόμβας τῶν πολέμων καὶ τῆς κατοχῆς, *δύο περίπου ἑκατομμύρια ψυχῶν* προσετέθησαν εἰς τὸν ἤδη στενὸν καὶ ἀνεπαρκῆ ἑλληνικὸν χῶρον.

Ούτε θά εἶναι δυνατόν νά ἀντιμετωπίσῃ ἀποτελεσματικά, ἀν δέν τὸ ζήσῃ ἐκ τοῦ σύνεγγυς, τὸ σκληρὸν δρᾶμα τῆς ὑπαίθρου καὶ τῶν πόλεων, ἀν δέν ἴδῃ τὴν ἀγωνίαν τῶν χιλιάδων ἐργατικῶν χειρῶν ποῦ προστίθενται κατ' ἔτος εἰς τὴν ἀγορὰν τῆς ἐργασίας, χωρὶς δυνατότητα ἐξασφαλίσεως μιᾶς οἰασδήποτε ἀπασχολήσεως.

Ἡ ἀναδιάρθρωσις τῆς ἐλληνικῆς οἰκονομίας, διὰ τῆς δημιουργίας μιᾶς λελογισμένης καὶ ὑγιοῦς βιομηχανίας ἀξιοποιούσης τὰς ἐγχωρίους πλουτοπαραγωγικὰς πηγὰς, παρὰ τὸ πλευρὸν τῆς γεωργίας, παραμένει ἡ μοναδικὴ λύσις τοῦ ἐλληνικοῦ προβλήματος. Διότι ἡ βιομηχανία ἐπεξεργαζομένη τὰς ἐλληνικὰς πρώτας ὕλας, θά πολλαπλασιάσῃ τὴν ἀξίαν των. Καί, συνεπῶς, θά δημιουργῇ περισσοτέραν ἐργασίαν καὶ περισσότερα εἰσοδήματα. Ὅπως, ἐπίσης, θά πολλαπλασιάσῃ τὰς δυνατότητας ἐξαγωγῆς καὶ θά περιορίσῃ τὰς ἀνάγκας τῶν εἰσαγωγῶν. **Δὲν χρειάζεται νά εἶναι κανεὶς σοφὸς οἰκονομολόγος διὰ ν' ἀντιληφθῇ ὅτι ἡ ἐξαγωγή ἀκατέργαστων τῶν ἐλληνικῶν μεταλλευμάτων** συνεπάγεται σημαντικὴν ἐπιβάρυνσιν ἢ ὁποία δέν ἀντιστοιχεῖ πρὸς παρασχεθεῖσαν ἐργασίαν, ἀλλὰ πρὸς ὕψηλὰ μεταφορικὰ καὶ ναύλους· εἶναι γνωστὸν ὅτι προπολεμικῶς τὰ ἐξαγόμενα ἀκατέργαστα μεταλλεύματα ἀντεπροσώπευαν μόνον τὰ 50% τῆς ἀξίας τῶν συνολικῶν ἐξαγωγῶν μας καί, ἀντιθέτως, τὰ 75% τοῦ βάρους των. Ἐὰν δὲ ὠρισμένα ξέναι χῶραι, ὅπως ἡ Σουηδία, ἐξαγοῦν καὶ ἀκατέργαστον μετάλλευμα, ἀφ' οὗ ἐπεξεργασθοῦν ὅσον τοιοῦτον χρειάζονται ἐκ τῶν πλουσιωτάτων μεταλλείων τοῦ σιδήρου τὰ ὁποῖα διαθέτουν, τοῦτο βεβαίως δέν δύναται νά προβληθῇ ὡς ἐπιχείρημα κατὰ τῆς ἐκβιομηχανίσεως τῶν ἐλληνικῶν μεταλλευμάτων.

Ἡ τοιαύτη ἀναδιάρθρωσις τῆς ἐλληνικῆς οἰκονομίας πρὸς παροχὴν περισσοτέρας ἐργασίας εἰς τὸν ὑποαπασχολούμενον πληθυσμὸν καὶ πρὸς αὐξήσιν τῶν εἰσοδημάτων του, **προϋποθέτει κατ' ἀνάγκην τὴν προτεραιότητα, ἐπὶ τινα χρονικὴν περίοδον,** τῶν ἐπενδύσεων εἰς ἀμέσως παραγωγικὰς ἐπιχειρήσεις, ἔναντι ἐκείνων ποῦ ἐπιζητοῦν τὴν ἱκανοποίησιν καταναλωτικῶν ἀναγκῶν καὶ ἄμεσον ἐξ αὐτοῦ ἀνύψωσιν τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου: **διότι, ἄλλως, τὰ καταναλωτικὰ ἀγαθὰ,** κατὰ προτίμησιν κατασκευαζόμενα, θά παραμείνουν ἄνευ ἀγοραστῶν, ἐλλείψει ἐργασίας καὶ εἰσοδημάτων ποῦ μόνον βασικαὶ καὶ ἀμέσως παραγωγικαὶ βιομηχανίαι εἶναι δυνατόν νά ἐξασφαλίσουν.

Δὲν ἐπιθυμῶ νά ἐπιμείνω περισσότερο ἐπὶ τοῦ θέματος αὐτοῦ. Εἶναι γενικῶς καὶ ἀναμφισβητήτως ἀνεγνωρισμένον ὅτι **μόνον ἡ ἐκβιομηχανίσις** προάγει τὰς οἰκονομίας, αὐξάνει ταχέως τὸν πλοῦτον καὶ ἀνυψώνει τὸ βιοτικὸν ἐπίπεδον.

Ὁμόφωνος ἔχει ἐκδηλωθῆ ἐπ' αὐτοῦ ἡ γνώμη τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν, τῆς Εὐρωπαϊκῆς Οἰκονομικῆς Συνεργασίας καὶ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ἐνώσεως, ὅταν ἐτέθη πρὸ αὐτῶν τὸ ζήτημα τῆς ἀναπτύξεως τῶν καθυστερημένων οἰκονομικῶς χωρῶν.

Διὰ τὴν βιομηχανικὴν ἀνάπτυξιν τῆς πατρίδος μας, ἔχομεν τὴν γνώμην **ὅτι ἡ ὀργάνωσις τῆς Ἀτλαντικῆς Κοινότητος ἀνοίγει καὶ πάλιν ὀρίζον-**

τας έλπιδοφόρους. Διότι ή όργάνωσις αύτή θά θεμελιωθή επί της πλήρους άναπτύξεως τών πλουτοπαραγωγικών πηγών, επί της αύξήσεως τών εισοδημάτων και επί της άνουψώσεως της στάθμης άπασών τών μετεχουσών χωρών. Ίσως άκόμη, σήμερα, με τόν Νόμον της ΄Αμοιβαίας ΄Ασφαλείας νά εΐναι δυνατόν νά άποκομίσωμεν ώρισμένα ώφελήματα, τά όποια δέν μās επέτρεψε τó Σχέδιον Μάρσαλ, επί τού πεδίου τών στρατηγικών ύλών και πρός τó κοινόν συμφέρον, πάντοτε. της ΄Ατλαντικής Κοινότητας. Θά χρειασθούν, βέβαια, πρός τούτο σύντονοι προσπάθειαι και έπιδέξιοι χειρισμός. Θά χρειασθῆ έθνικόν πρόγραμμα, συλλαμβάνον τó έλληνικόν πρόβλημα και την άντιμετώπισιν αύτου έντός τών διεθνών πλαισίων. Θά χρειασθούν άκόμη και πρό παντός, άπό *πολιτικής πλευράς* ή σταθερότης, και *άπό οικονομικής* ή συνέχεια, διά νά παρασκευασθούν: έσωτερικώς μὲν αΐ προϋποθέσεις της έπιτυχούς έφαρμογής, έξωτερικώς δέ αΐ δυνατότητες της διεθνούς άποδοχής και έγκρίσεως τού έθνικου έλληνικου προγράμματος.

΄Η όμιλία μου τού παρελθόντος έτους, επί της στροφής τού Σχεδίου Μάρσαλ και επί τών άντικτύπων του επί της έλληνικής έκβιομηχανίσεως, έπεκρίθη άπό πολλούς ως *κήρυγμα άδικαιολογήτου άπαισιοδοξίας*. Δέν ήτο παρά ψυχρά και ρεαλιστική διαπίστωσις της τότε διαμορφωθείσης πραγματικής καταστάσεως.

Δέν έπιθυμώ ούτε ή σημερινή μου όμιλία νά θεωρηθῆ ως *κήρυγμα άλογίστου αϊσιοδοξίας*. Δέν άποτελεΐ ώσαύτως και αύτή παρά προσπάθειαν άντικειμενικής διερευνήσεως τών διαμορφουμένων σήμερα διεθνών συνθηκών και καταστάσεων.

Δέν έπεχείρησα νά καταδείξω παρά ότι ή τύχη της πατρίδος μας και τού λαου μας έξαρτάται, βέβαια, άπό τó πνεύμα της συνέσεως, της τάξεως και τού μόχθου που θά έπικρατήσῃ έσωτερικώς, έξαρτάται όμως έξ Ίσου, ιδιαιτέρως σήμερα, άπό την διαμόρφωσιν τών διεθνών καταστάσεων. ΄Η γνώσις και ή παρακολούθησις της έξελίξεως των, ή κατανόησις τού πνεύματος που τās έμπνέει και ή εΐλικρινής προσαρμογή πρός τούτο, θά άποτελέσουν άναμφισβητήτου πολυτιμότητος στοιχεία διά την σύνθεσιν της άπαντήσεως εις τά άγωνιώδη έρωτήματα που όρθώνει ένώπιόν μας ή έπιβίωσις τού έλληνικου λαου.

Η ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ κ. ΒΑΣ. ΔΑΜΑΛΑ ΕΙΣ ΤΗΝ Α. Σ. Β. Σ.

Την 14ην Νοεμβρίου 1951, ό κ. *Βασιλ. Δαμαλάς*, Γεν. Γραμματεΐς τού ΄Υπουργείου Συντονισμού, έδωσεν εις την αίθουσαν της ΄Ανωτ. Σχολής Βιομηχανικών Σπουδών έξαιρετικώς ένδιαφέρουσαν όμιλίαν υπό τόν τίτλον «*Η ΓΕΩΡΓΙΑ ΚΑΙ Η ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ*», βάσει της επί τού αύτου θέματος εισηγήσεώς του εις την ΄Εταιρείαν Οικονομικών ΄Επιστημών.

΄Ο όμιλητής *εξήτασε* έν τῇ συνόλω του τó θέμα, τόσον εις τά διεθνή πλαίσια όσον και υπό την ιδιομορφίαν που παρουσιάζει διά την Χώραν μας και παρέσχεν έπεξηγήσεις επί έρωτημάτων άπευθυνθέντων άπό μέρους τού πολυπληθοϋς και έκλεκτου άκροατηρίου του. Παραθέτομεν έδώ τά συμπεράσματά του άπό την όλην